

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - oktobar/listopad 2017. godine**

Sarajevo, decembar/prosinac 2017. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni i vanjski sektor.....	4
1.1. Kretanje industrijske proizvodnje i vanjskotrgovinske razmjene.....	4
1.2. Tržište rada.....	7
2. Javne finansije.....	9
2.1. Indirektni porezi u BiH.....	9
2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....	10
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	11
3.1. Cijene.....	11
3.2. Monetarni sektor.....	13
3.3. Bankarski sektor.....	14
3.4. Berze u BiH.....	15
4. Strane direktne investicije.....	17

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Trend intenziviranja ekonomskog rasta u zemljama EU28 sa početka 2017. godine nastavljen je i tokom trećeg kvartala kada je je registrirani ekonomski rast iznosio 2,6% u odnosu na isti kvartal prethodne godine. Podsjećanja radi, stope ekonomskog rasta u prvom i drugom kvartalu su iznosile 2,2% odnosno 2,4%. Ako se detaljnije posmatra struktura ostvarenog rasta BDP-a vidljivo je da su najznačajniji doprinosi rastu ostvareni u domenu privatne potrošnje 1,2 p.p, zatim investicija 0,9 p.p i pozitivnog vanjskotrgovinskog bilansa od 0,5 p.p, dok je javna potrošnja stagnerala. Posmatrano po zemljama, sve zemlje članice su zabilježile poboljšanje ekonomskog rasta pri čemu su registrirane stope rasta BDP-a u K3 2017. godine u zemljama koji su glavni trgovinski partneri Bosne i Hercegovine iznosile: Slovenija 4,9%, Austrija 3,5%, Hrvatska 3,2%, Njemačka 2,8% i Italija 1,7%. Ako se ovome doda da je tokom posmatranog perioda došlo do povećanja ekonomske aktivnosti u Srbiji od 2,1%, može se zaključiti da su ova dešavanja u okviru glavnih trgovinskih partnera predstavljala glavnu determinantu ekonomskog rasta koji je Bosna i Hercegovina ostvarila u trećem kvartalu 2017. godine.

Iako je na osnovu raspoloživih podataka samo za mjesec oktobar teško izvršiti procjenu budućih ekonomskih kretanja do kraja godine, određeni indikatori ekonomskih očekivanja ukazuju na to da bi ovaj trend mogao biti nastavljen. Naime, najreferentniji evropski indeks poslovnog povjerenja *ESI- (Economic Sentiment Indicator)* u oktobru 2017. godine povećan je za 1,1 poen i dostigao je vrijednost od 114,2 poena što je rekordna vrijednost ovog indeksa od juna 2007. godine. Porast ovog indeksa ostvaren je zahvaljujući poboljšanju očekivanja u okviru industrije, trgovine, građevinarstva i u manjoj mjeri u domenu usluga, dok su očekivanja potrošača neporomjenjena.

Dodatno ohrabrenje može predstavljati i činjenica da su najznačajnija povećanja zabilježena u okviru vodećih evropskih ekonomija kao što su Njemačka 2,1 poena i Italija 1 poen, a ove zemlje spadaju u glavne ekonomske partnere za BiH kako u trgovinskom tako i finansijskom smislu. Sva ova dešavanja bi trebala imati pozitivne implikacije kako na izvoznu tako i na domaću tražnju u Bosni i Hercegovini. Iako su raspoloživi podaci na nivou jednog mjeseca (oktobar 2017. godine) vrlo oskudni da bi se donosili konačni zaključci, vidljivo je da se rast ekonomske aktivnosti nastavlja. Tako je u oktobru došlo do povećanja industrijske proizvodnje, izvoza i zaposlenosti. Pored toga registriran je rast kreditnih plasmana, pri čemu je vrlo važno istaći da je rast kredita nefinansijskim preduzicima bio ključni generator kreditnog rasta. U navedenim tvrdnjama može se svrstati i povećanje prihoda indirektnih a posebno direktnih poreza, s tim da treba imati na umu da je tokom 2017. godine značajno povećan servis vanjskog duga što bi se u konačnici moglo odraziti na finalnu potrošnju u BiH.

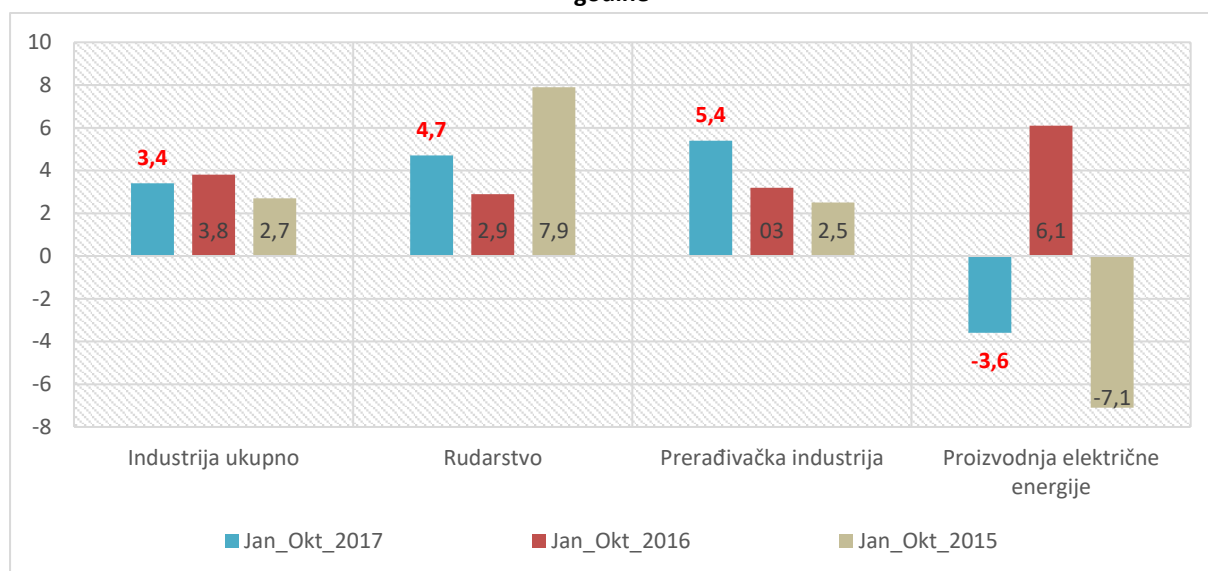
1. Realni i vanjski sektor

1.1 Industrijska proizvodnja i vanjskotrgovinska robna razmjena

Evidentan trend rast fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini od početka godine nastavljen je i tokom oktobra 2017. godine, pri čemu su registrirane stope rasta iznosile 1,4% u odnosu na prethodni mjesec tekuće i 3,3% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Tako je rast fizičkog obima industrijske proizvodnje na nivou perioda januar-oktobar 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine iznosio 3,4%.¹ Ako se detaljnije posmatra struktura ostvarenog rasta vidljivo je da je ključni nosilac ostvarenog rasta bila bh. prerađivačka industrija u okviru koje je registrirano desetomjesečno povećanje proizvodnje 5,4%. Posmatrano po granama, najviše stope rasta a samim tim i najznačajniji doprinos ukupnom povećanju industrijske proizvodnje u registriran je u okviru grana koje imaju visok stepen izvozne orijentacije kao što su: proizvodnja metalnih proizvoda 11,6% i baznih metala 4,3%, hemijskih proizvoda 14,5%, mašina i aparata 14%, te tekstila i kože od 18,5% odnosno 5,2% u odnosu na isti period prethodne godine. S druge strane, iako su u okviru većine industrijskih grana prema podacima BHAS poslovni rezultati bili bolji u odnosu na prošlogodišnje, smanjenja proizvodnje su registrirana u okviru proizvodnje namještaja od 17,2% i građevinskog materijala od 14,7%, dok je proizvodnja u okviru prehrambene industrije koja čini oko 10% ukupne industrijske proizvodnje u BiH stagnirala. Pored prerađivačke industrije, pozitivan doprinos povećanju industrijske proizvodnje registriran je i u okviru sektora rudarstvo gdje je zahvaljujući povećanju proizvodnje uglja ostvaren rast od oko 5%.

S druge strane, nepovoljna hidrološka situacija i pad proizvodnje električne energije u hidroelektana od početka godine negativno su se odrazili na doprinos energetskeg sektora u okviru bh. industrije. Tako je prema podacima BHAS-a za period januar –oktobar 2017. godine u Bosni i Hercegovini registriran pad u proizvodnji električne energije od 3,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

Grafikon 1: Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za period januar-oktobar 2017. godine

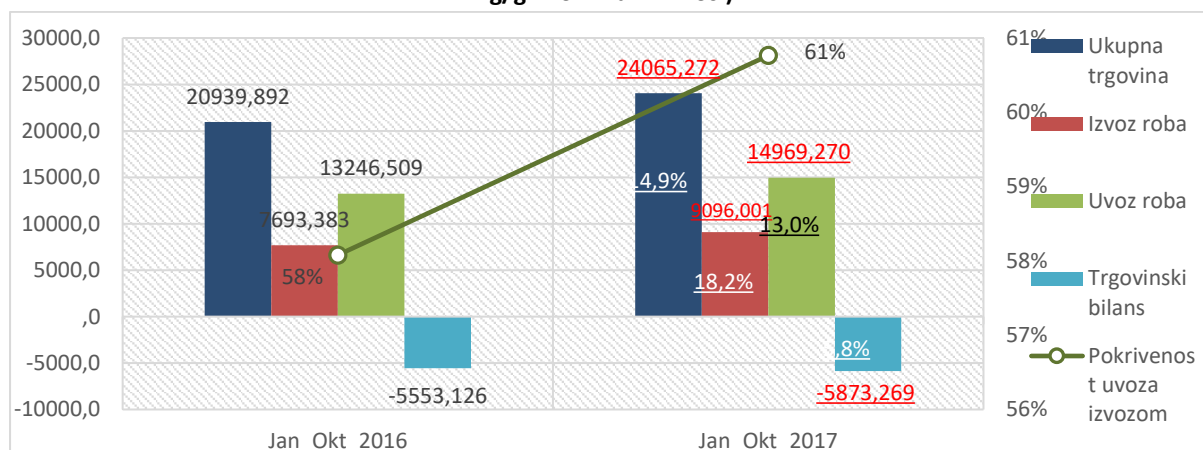
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za oktobar 2017. godine", 27.11.2017.

Vanjskotrgovinska robna razmjena u BiH

Povoljno eksterno okruženje u glavnim trgovinskim partnerima, povećanje svjetskih cijena glavnih izvoznih proizvoda i povećanje proizvodnje u okviru bh. prerađivačke industrije rezultirali su osjetnijim intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini tokom ove godine. Tako je BiH u periodu januar-oktobar 2017. godine zabilježila dvocifren rast ukupnog obima vanjskotrgovinske robne razmjene, robnog izvoza i uvoza, te blago povećanje robnog deficita u nominalnom smislu, dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Međutim, imajući u vidu povećanja izvoznih i uvoznih cijena može se zaključiti da su realna povećanja izvoza i uvoza bila nešto niža u odnosu na nominalna, dok je robni deficit u realnom smislu blago smanjen.

Grafikon 2: Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne za period januar-oktobar 2017. god (stope rasta g/g i nominalni iznosi)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

U oktobru 2017. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta robnog izvoza po dvocifrenim stopama rasta. Tako je prema podacima BHAS-a registrirani rast robnog izvoza u Bosni i Hercegovini u odnosu na isti mjesec prethodne godine je iznosio 20,5%. Iako se radi o nominalnim stopama rasta vrijedi istaći da bh. robni izvoz već četvrti mjesec zaredom bilježi rast od preko 20%. Posmatrano na nivou ukupnog perioda januar-oktobar 2017. godine nominalna vrijednost ukupnog robnog izvoza iz BiH iznosila je 9,096 milijardi KM što predstavlja povećanje od 18,2%.² Posmatrano na nivou proizvoda najznačajnija povećanja izvoza su registrirana u okviru izvoza: električne energije 60% (1,9 p.p)³, aluminijuma i ostalih metalnih proizvoda od preko 30% zajednički doprinos (2,7 p.p), te koksa gdje je izvoz skoro udvostručen (1,1 p.p) i sekundarnih sirovina 47,5% (1 p.p). Pored ovih proizvoda gdje gdje je cjenovni efekt bio izražajni, povećanja izvoza su registrirana i u okviru izvoza anorganskih hemijskih proizvoda 20% (1 p.p), elektoinstalacijskog materijala i mašina oko 35% (1,5 p.p), te namještaja 7,1% (0,7 p.p). Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, izvoz roba na tržište zemalja EU u periodu januar-oktobar 2017. godine je iznosio 6,535 milijardi KM što predstavlja 71,8% ukupnog bh. izvoza i povećanje od 17%. S druge strane, izvoz na tržište zemalja CEFTA-e iznosio je 1,462 milijardi KM što predstavlja 16,1% ukupnog bh. robnog izvoza i uvećan je za 30,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po glavnim trgovinskim partnerima, najznačajnija povećanja izvoza a samim tim i doprinosu ukupnom rastu izvoza registrirana su prilikom izvoza roba na tržišta Srbije 34,7%, Hrvatske 32,5%, Austrije 23,6%, Slovenije 21,8%, Crne Gore 47,6%, Italije 9,0% i Njemačke 6,8%.

²Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom za oktobar 2017. godine", 20.11.2017. godine.

³ Prilikom interpretacije podataka o povećanju izvoza električne energije potrebna je opreznost, obzirom da je tokom posmatranog perioda ukupna proizvodnja električne energije smanjena, uvoz iste udvostručen a cijena na međunarodnom tržištu uvećana za 32,7%-(KWK Preis index).

Pored povećanja izvoza roba u oktobru 2017. godine u Bosni i Hercegovini je nastavljen i trend rasta robnog uvoza sa registriranom stopom od 15% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Tako je posmatrano na nivou perioda januar-okotobar 2017. godine u Bosni i Hercegovini ostvaren uvoz roba od 14,969 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 13% u odnosu na isti period prethodne godine. Ključne determinante ovog povećanja robnog uvoza u BiH bile su općenito viši nivo ekonomski aktivnosti odnosno viši apsorpcijski kapacitet svih sektora u zemlji, kao i povećanje cijena glavnih uvoznih proizvoda kao što su nafta, naftni derivati i gas.

Posmatrano po proizvodima povećanja koja su najviše doprinijela povećanju ukupnog uvoza registrirana su u okviru uvoza kamenog uglja i električne energije gdje je uvoz udvostručen, zatim naftnih derivata, motornih vozila i sirovog aluminijuma. S druge strane, posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima uvoz roba iz EU iznosio je 9,151 milijardi KM što predstavlja 61,1% ukupnog uvoza i povećanje od 11,0%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 1,898 milijardi KM što predstavlja 12,7% ukupnog uvoza roba i uvećan je za 11,8%. Posmatrano po zemljama povećanja uvoza roba u periodu januar-okobar 2017. godine su zabilježena prilikom uvoza iz Rusije 26,3%, Hrvatske 12,8%, Austrije 12,4%, Srbije 10,3%, Italije 8,9%, Kine 7,9% i Njemačke 4,5%.

Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koje je potvrđeno visokim stopama rasta kako izvoza tako i uvoza roba, rezultiralo je vanjskotrgovinskim robnim deficitom od 5,873 milijardi KM što je više oko 320 miliona KM odnosno 5,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Posmatrano po proizvodima najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi povećanju robnog deficita su registrirana su u okviru kategorija kameni ugalj, nafta i naftni derivati, te motornih vozila.

Posmatrano po zemljama, vrijedi istaći da su najznačajnija povećanja vanjskotrgovinskog robnog deficita registrirana prilikom robne razmjene sa SAD, Danskom, Rusijom i Italijom i Kinom. S druge strane, tokom posmatranog perioda značajnija smanjenja robnog deficita registrirana su u okviru razmjene sa Hrvatskom i Srbijom, a robni suficit sa Austrijom i Crnom Gorom je dodatno povećan.

Međutim, ako bi se izvršilo deflacionisanje odnosno izbacio cijenovni utjecaj na ove indikatore, na osnovu raspoloživih podataka se može zaključiti da je bh. vanjskotrgovinski robni deficit približno jednak ili čak i niži u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u Bosni i Hercegovini u periodu januar- okotobar 2017. godine iznosila je 60,8% i u odnosu na isti period prethodne godine poboljšana je za 2,7 p.p. Detaljniji pregled vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom za prvih 10 mjeseci 2017. godine po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 1: Pregled vanjskotrgovinske robne razmjene za period januar-oktobar 2017. godine po HS klasifikaciji

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom
	Jan_Okt_2016	Jan_Okt_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Okt_2016	Jan_Okt_2017	2017/2016 promjena %		Jan_Okt_2016	Jan_Okt_2017	2017/2016 promjena %		
	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	u mil KM	u mil KM	g/g	p-p	
UKUPNO	7691	9096	18,2	18,2	13242	14969	13,0	13,0	-5551	-5873	5,8	5,8	60,8%
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORijekLA	131	136	3,8	0,1	390	412	5,8	0,17	-259	-277	6,8	0,32	32,9%
2 PORijekLA I BIJINOG PORijekLA	215	263	22,1	0,62	637	688	8,1	0,39	-422	-426	0,9	0,07	38,2%
3 PORijekLA I BIJINOG PREHRAMBENE PRERABEVINE	107	129	20,3	0,28	160	208	29,9	0,36	-53	-79	49,4	0,47	62,1%
4 PROIZVODI MINERALNOG PORijekLA	296	303	2,2	0,08	1220	1268	4,0	0,37	-923	-965	4,5	0,76	23,9%
5 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE Ili SRODNIH PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUCUK	576	839	45,6	3,42	1590	2174	36,8	4,41	-1013	-1335	31,7	5,79	38,6%
6 KOŽA I KRZNO	266	299	12,4	0,43	899	986	9,7	0,66	-632	-686	8,6	0,97	30,4%
7 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	604	654	8,3	0,65	198	213	7,7	0,11	406	441	8,5	-0,63	306,9%
8 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	210	227	8,3	0,23	337	338	0,1	0,00	-127	-110	-13,4	-0,31	67,3%
9 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	422	471	11,7	0,64	914	997	9,1	0,63	-492	-526	6,8	0,60	47,3%
10 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLUČNI PROIZVODI	560	585	4,5	0,33	285	286	0,4	0,01	275	299	8,7	-0,43	204,4%
11 GIPSA, CEMENTA I SLUČNIH BISERI, PLEMENTI METALI I NJIHOVI PROIZVODI, DRAGO BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	50	68	35,3	0,23	291	296	1,7	0,04	-241	-228	-5,3	-0,23	23,0%
12 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	10	10	-5,8	-0,01	12	14	14,4	0,01	-2	-4	153,3	0,04	71,9%
13 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	1286	1622	26,1	4,37	1303	1616	24,0	2,36	-17	6	-132,9	-0,41	100,4%
14 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	873	1074	23,0	2,61	1815	2083	14,8	2,02	-942	-1009	7,2	1,21	51,6%
15 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	269	278	3,5	0,12	974	1057	8,4	0,62	-705	-778	10,3	1,31	26,4%
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	21	24	15,2	0,04	177	179	1,2	0,02	-156	-155	-0,7	-0,02	13,6%
17 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	131	139	6,4	0,11	8	12	53,9	0,03	123	127	3,4	-0,08	1188,0%
18 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	939	1014	8,0	0,98	325	343	5,4	0,13	613	671	9,4	-1,04	295,7%
19 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	1748,6%
20 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIELOVI I PRIBOR	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

1.2. Tržište rada

Ukupna radna snaga u BiH u septembru 2017. godine smanjena je za 1,4% u odnosu na isti mjesec 2016. godine, što je rezultat intenzivnijeg smanjenja broja nezaposlenih lica u odnosu na povećanje broja zaposlenih lica.⁴ Administrativna stopa nezaposlenosti u BiH u septembru 2017. godine je smanjena i iznosi 38,9%.⁵ Broj registrovanih nezaposlenih lica nastavio se smanjivati u oktobru (-6,7% g/g) i iznosi 478,2 hiljada.

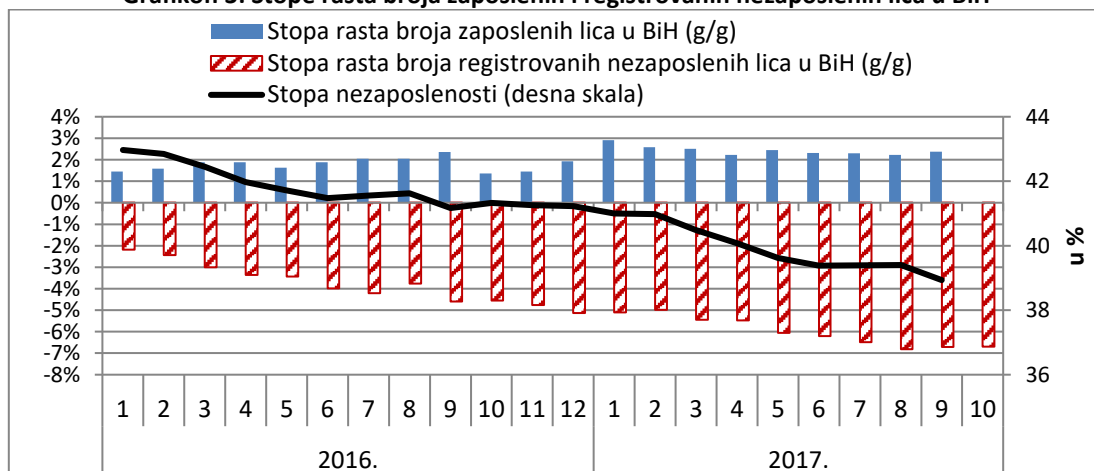
Broj zaposlenih lica u BiH u septembru 2017. godine uvećan je za 2,4% u odnosu na septembar 2016. godine i iznosi 753,4 hiljada.⁶ Iako su najveće stope rasta broja zaposlenih lica bile u područjima djelatnosti umjetnosti, zabave i rekreacije i ostalih uslužnih djelatnosti (g/g), najznačajniji doprinos rastu broja zaposlenih lica bio je u djelatnosti prerađivačke industrije sa stopom rasta od 5,9% g/g, djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (5,9% g/g) i djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala (1,3% g/g).

⁴ Podatak se odnosi na septembar jer Agencija za statistiku BiH nije objavila podatke o broju zaposlenih lica za oktobar u periodu izrade Informacije.

⁵ Stopa nezaposlenosti se odnosi na septembar jer podaci o broju zaposlenih za oktobar nisu bili na raspolaganju u periodu izrade Informacije.

⁶ Privremeni podatak. Izvor: BHAS.

Grafikon 3: Stope rasta broja zaposlenih i registrovanih nezaposlenih lica u BiH

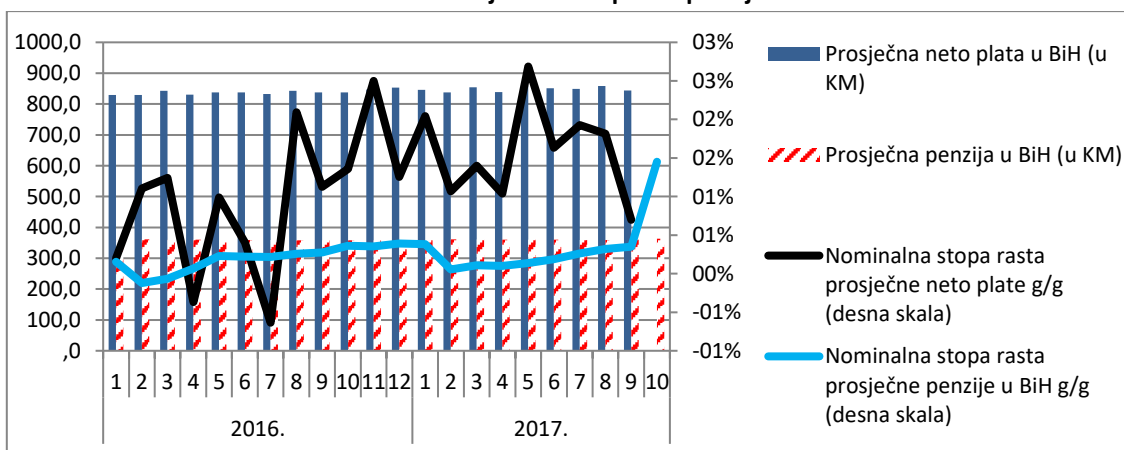

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

Prosječna neto plata u septembru 2017. godine iznosila je 844 KM i veća je za 0,7% u odnosu na isti mjesec prethodne godine (nominalni rast).⁷ Međutim, prosječna neto plata u periodu I-IX 2017. godine uvećana za 1,6% (g/g) i znosi 849 KM, uz sporiji realni rast od 0,5% zbog inflacije. U posmatranom periodu prosječna neto plata u gotovo svim područjima djelatnosti je uvećana, a najveća stopa rasta bila je u područjima stručnih, naučnih i tehničkih djelatnosti (13,3% g/g), administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (6,8% g/g).

Broj penzionera u BiH u oktobru 2017. godine iznosio je 669,1 hiljada i veći je za 1% u odnosu na isti mjesec 2016. godine. Prosječna penzija u BiH iznosila je 364 KM i veća je za 1,5% u odnosu na oktobar prethodne godine.⁸ Uzimajući u obzir rast cijena, realni rast penzije ipak je bio sporiji i iznosio je svega 0,1%. Nominalni rast penzija je nešto brži (u poređenju sa rastom penzija u septembru), jer je u RS prosječna penzija od oktobra 2017. godine uvećana za 3%⁹. Time je nivo najniže penzije u RS uvećan i iznosi 179,7 KM, a u FBiH se nije mijenjala i iznosi 326,2 KM.¹⁰

Grafikon 4: Prosječna neto plata i penzija u BiH

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

⁷ Podaci o prosječnoj neto plati za oktobar 2017. godine nisu bili dostupni u periodu izrade Informacije.

⁸ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Broj penzionera u BiH predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije iz Zavoda za MIO/PIO FBiH i Fonda za PIO RS bez obzira na mjesto prebivališta.

⁹ Izvor: PIO RS.

¹⁰ Najniža penzija u FBiH iznosi 326,2 KM (odnosi se na 20. godina radnog staža), a u RS 179,7 KM (penzijski staž od 15. godina).

2. Javne finansije

U prvih deset mjeseci, u BiH je ukupno prikupljeno oko 11,8 milijardi KM prihoda od indirektnih i direktnih poreza, što je za 8,3% g/g više nego u istom periodu prethodne godine. U strukturi ukupnih javnih prihoda 50,3% se odnosi na prihode prikupljene kod entitetskih poreskih uprava, a ostatak su prihodi od indirektnih poreza.

2.1. Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. Tokom oktobra mjeseca ponovo se desilo značajno povećanje povrata sa JR UIO (38,4%), što je uz nisku stopu rasta ukupno prikupljenih bruto prihoda od indirektnih poreza (svega 4,2%) uticalo na smanjenje neto prihoda od indirektnih poreza (1,9%). Međutim, ovakvo kretanje bruto i neto prihoda, kao i povrata nije se značajnije odrazilo na kumulativ posmatranog perioda. Tako su stope rasta za period januar - oktobar 2017. godine ostale na nivoima iz prethodnih izvještajnih perioda (bruto prihodi 7,1%, povrati 18,3%, neto prihodi 4,9%). U posmatranom periodu ukupno je prikupljeno oko 5,8 milijardi KM bruto prihoda.

Tabela 2: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	struktura 2017	jan-okt 2016	jan-okt 2017	avg 2017	sep 2017	okt 2017
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	3,4	7,1	10,7	6,8	4,2
Povrati	17,8	-0,3	18,3	19,0	-8,5	38,4
Neto prihodi - prikupljeno	82,2	4,2	4,9	9,1	9,5	-1,9
<i>PDV</i>	51,0	4,4	5,8	6,6	16,2	3,2
<i>Carine</i>	3,8	1,9	8,9	14,2	3,6	2,2
<i>Akcize</i>	21,6	2,5	2,5	11,3	-1,5	-12,1
<i>Putarine</i>	5,4	11,7	7,8	10,0	-1,5	6,0
<i>Ostali prihodi</i>	0,3	-1,3	1,5	6,4	0,1	3,8
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,2	-0,9	-53,6	...	...	...
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	3,0	7,6	24,7	6,6	8,4
Minimalne rezerve	18,1	0,2	18,0	30,7	-4,7	30,2
Budžeti	81,9	3,6	5,6	23,5	8,6	4,1
Servisiranje vanjskog duga	12,8	20,1	42,1	3,8	62,0	80,5
<i>FBIH</i>	8,2	20,3	42,5	1,6	55,4	94,8
<i>RS</i>	4,6	20,3	40,9	8,0	71,2	54,8
<i>BD</i>	0,1	-13,9	82,3	13,1	211,0	63,6
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	69,1	1,7	0,8	24,9	-2,6	-2,5
<i>Institucije BiH</i>	10,7	-0,3	0,3	0,8	-3,8	5,6
<i>FBIH</i>	37,4	1,1	1,7	28,4	0,1	-4,6
<i>RS</i>	18,5	3,8	-1,1	30,5	-8,0	-3,2
<i>BD</i>	2,4	4,4	5,4	19,7	2,9	3,9

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

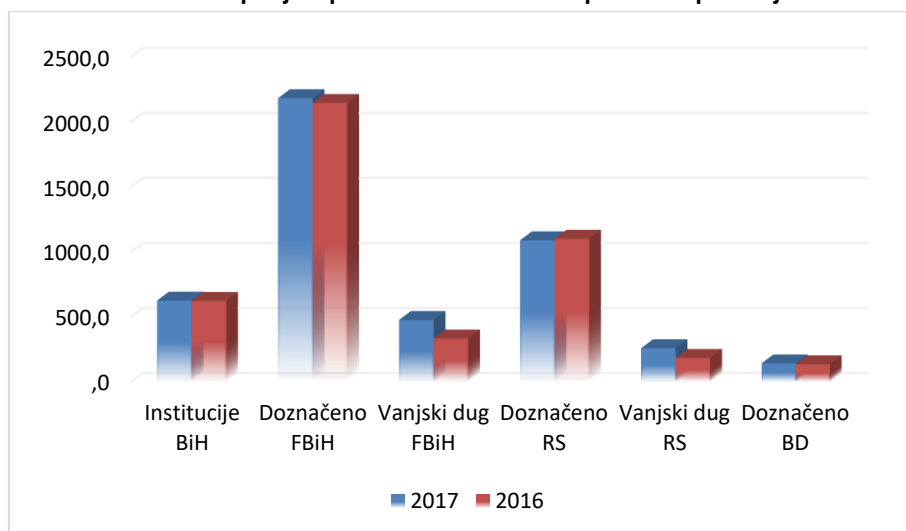
Porez na dodatu vrijednost. Uprkos značajnom rastu uvoza tokom oktobra mjeseca, neto prihodi od PDV-a, su rasli veoma skromno, svega 3,2% (m/m). Međutim, ovako niska stopa rasta nije se odrazila na stopu rasta prihoda od PDV-a za period januar - oktobar 2017. godine, koja je iznosila 5,8%. Po osnovu PDV-a, za prvih deset mjeseci je ukupno prikupljeno oko 3 milijarde KM neto prihoda. Prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 4,0% g/g od čega su naplaćeni prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji za oko 27% g/g, dok su naplaćeni prihodi od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši su za oko 12 % g/g¹¹.

¹¹ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Akcize. I tokom oktobra mjeseca posmatrane godine, neto prihodi od akciza, nastavljaju da se smanjuju. Njihovo smanjenje je čak zabilježilo dvocifrenu sopu, što se svakako odrazilo i na nisku stopu rasta za period januar - oktobar 2017. godine. Tokom deset mjeseci, po osnovu akciza ukupno je prikupljeno oko 1,2 milijarde KM neto prihoda, što je za skromnih 2,5% više nego u istom periodu prethodne godine. Pozitivan doprinos rastu prihoda od akciza dale su akcize po osnovu uvoza (3,6 p.p.), dok su negativan doprinos dale akcize iz domaćeg prometa roba (1,1 p.p.). Prihodi od akciza na uvoznu naftu i naftne derivate su rasli stopom od 4,7% g/g, dok su prihodi od akciza na uvozni duvan i duvanske prerađevine rasli stopom od 6,0% g/g.

Carine. Po osnovu carina u posmatranom periodu je prikupljeno oko 221 milion KM neto prihoda, odnosno oko 8,9% g/g.

Grafikon 5: Raspodjela prihoda od indirektnih poreza za period jan-okt

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Putarine. Prihodi od putarina u posmatranom periodu bilježe povećanje od 7,8% g/g čime su prihodi prikupljeni po ovom osnovu dostigli iznos od 317 miliona KM.

Raspoređeni prihodi. Nakon izdvojenih 18,3% (g/g) više sredstava za isplatu povrata sa JR UIO (minimalne rezerve), za raspodjelu krajnjim korisnicima ostalo je neto prihoda u iznosu od oko 4,8 milijardi KM (5,6% g/g više). Kod svih nivoa vlasti, tokom posmatranog perioda, bilježi se povećanje ukupno doznačenih sredstava (Institucije BiH 0,3%, FBiH 7,2%, RS 4,9% i BD 5,8%). Zbog povećanja otplate duga posljednjih mjeseci, za deset mjeseci posmatrane godine izdvojena sredstva za otplatu duga su veća za 42,1%. Ovo je dovelo do skromnog rasta izdvajanja sredstava za finansiranje budžetskih izdataka krajnjih korisnika sa JR od svega 0,8%. Stope rasta po korisnicima se mogu vidjeti iz tabele iznad.

2.2. Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U periodu januar - oktobar 2017. godine, entitetske poreske uprave su ukupno prikupile oko 5,9 milijardi KM prihoda. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, ovi prihodi su ostavili povećanje za oko 9,5% ili 515 miliona KM. U obje poreske uprave sve vrste prihoda bilježe pozitivne stope rasta (što se može vidjeti iz tabele ispod).

Tabela 3: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-okt 2017			RS jan-okt 2017			BiH jan-okt 2017		
	miliona KM		rast	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2016	2017	u %	2016	2017	u %	2016	2017	u %
Direktni porezi	635,9	777,7	22,3	364,7	393,1	7,8	1.000,7	1.170,8	17,0
<i>Porez na dohodak</i>	300,5	331,4	10,3	177,7	193,6	8,9	478,2	524,9	9,8
<i>Porez na dobit</i>	197,0	305,1	54,8	158,9	166,2	4,9	355,9	471,3	32,4
<i>Porezi građana</i>	137,1	140,0	2,1	28,2	23,3	18,4	165,3	173,3	4,9
<i>Ostali porezi</i>	1,3	1,3	4,7	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3	4,7
Takse, kazne i naknade	536,1	576,1	7,5	294,6	325,6	10,5	830,7	901,7	8,5
Doprinosi	2.430,5	2.619,7	7,8	1.136,6	1.220,9	7,4	3.567,0	3.840,6	7,7
<i>PIO</i>	1.339,6	1.449,5	8,2	622,4	658,7	5,8	1.962,0	2.108,3	7,5
<i>Zdravstvo</i>	979,4	1.050,3	7,2	432,0	474,8	9,9	1.411,5	1.525,1	8,0
<i>Nezaposleni</i>	111,4	119,9	7,5	31,6	33,6	6,2	143,1	153,5	7,3
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	47,0	49,8	6,0	47,0	49,8	6,0
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	3,5	4,0	14,2	3,5	4,0	14,9
UKUPNO	3.602,5	3.973,5	10,3	1.795,9	1.939,6	8,0	5.398,4	5.913,1	9,5

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, ukupno je prikupljeno oko 1,2 milijarde KM prihoda (17,0% g/g više). Kao i u ranijim periodima, glavne kategorije direktnih poreza su porez na dohodak i porez na dobit. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i porez na dohodak od nesamostalne djelatnosti. Po ovom osnovu prikupljeno je oko 525 miliona KM (9,8% više). Po osnovu poreza na dobit je prikupljeno oko 471 milion KM (više za 32%). Najznačajni rast u kategoriji poreza na dobit ostvaren je zahvaljujući porezu na dobit preduzeća, porezu na dobit pravnih lica iz oblasti igara na sreću, porezu na dobit banaka i mikrokreditnih organizacija. Kod poreza na dohodak najznačajniji su porez na dohodak fizičkih lica od samostalne i nesamostalne djelatnosti.

Prihodi od doprinosa. U periodu januar - oktobar, po osnovu doprinosa, ukupno je prikupljeno preko 3,8 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, prihodi od doprinosa su viši za oko 8,4%. Najznačajnija kategorija doprinosa, i dalje su doprinosi za penziono osiguranje, čiji prihodi su rasli stopom od 7,5% g/g. Pojedinačne kategorije prihoda od doprinosa, kao i stope njihovog rasta, mogu se vidjeti iz tabele iznad.

Ostali prihodi. Po osnovu taksi, kazni i naknada u posmatranom periodu prikupljeno je oko 902 miliona KM (8,5% g/g). Kod ove grupe prihoda najveći rast je ostvaren kod naknada i taksi (naknada za korištenje šuma, naknada za korišćenje mineralnih voda, priređivanje igara na sreću, različite administrativne takse).

Naravno kao i u ranijim izvještajnim periodima, rast prihoda iz nadležnosti poreskih uprava je jednim dijelom rezultat stalno prisutnih inspeksijskih nadzora, a u svrhu borbe protiv rada na crno.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

3.1. Cijene

Rast indeksa potrošačkih cijena u BiH nastavljen je u oktobru 2017. godine. U posmatranom mjesecu inflacija u BiH je iznosila 1,4% g/g, dok je prosječna inflacija u periodu I-X 2017. godine iznosila 1,2% (tabela ispod). Veći broj odjeljaka CPI indeksa u posmatranom periodu ostvario je rast cijena. Međutim, najveći doprinos inflaciji bio je u odjeljcima prevoza sa povećanjem cijena od 6% g/g, zbog rasta cijena nafte u posmatranom periodu. Pored toga, cijene u odjeljku alkohola i duvana su povećane

za 5% g/g, što je posljedica povećanja cijena duvana i proizvoda od duvana (povećanje akciza u 2017. godini). U najvećem odjeljku CPI indeksa, hrana i bezalkoholna pića, cijene su uvećane za 0,8% g/g.

Jedini odjeljci koji su u periodu I-X 2017. godine zabilježili međugodišnje smanjenje cijena su odjeća i obuća, namještaj, kućni aparati i redovno održavanje kuće, te ostala dobra i usluge.

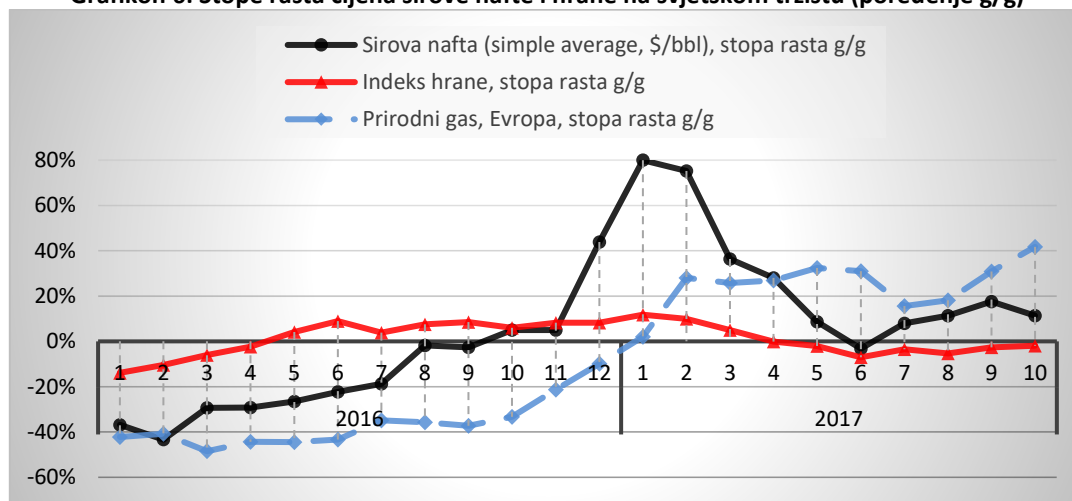
Tabela 4: Indeks potrošačkih cijena u BiH

	X 2017. X 2016.	I-X 2017. I-X 2016.
00 Ukupan indeks	101,4	101,2
01 Hrana i bezalkoholna pića	102,0	100,8
02 Alkoholna pića i duvan	106,0	105,0
03 Odjeća i obuća	92,4	91,9
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	101,2	101,3
05 Namještaj, kućni aparati i redovno održavanje kuće	99,3	98,9
06 Zdravstvo	101,3	100,8
07 Prevoz	103,3	106,0
08 Komunikacije	100,4	100,8
09 Rekreacija i kultura	101,1	101,1
10 Obrazovanje	100,4	100,8
11 Restorani i hoteli	100,3	100,3
12 Ostala dobra i usluge	100,0	99,6

Izvor: BHAS

Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u oktobru 2017. godine nastavila je postepeno rasti i iznosila je 54,9 \$/barelu. U odnosu na prethodni mjesec cijena sirove nafte je veća za 3,7%, a u odnosu na oktobar 2016. godine veća je za 11,4%. Istovremeno, cijena prirodnog gasa (Evropa) uvećana je za 41,7% g/g. Stope rasta pomenutih energenata u posljednje dvije godine predstavljene su na grafikonu ispod. Za razliku od cijena energenata, indeks hrane na svjetskom tržištu smanjen je u poređenju sa oktobrom prethodne godine za 2%.

Grafikon 6: Stope rasta cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu (poređenje g/g)

Izvor: Svjetska banka

3.2. Monetarni sektor

Ukupna novčana masa za deset mjeseci 2017. godine zabilježila je rast od 10,7% g/g i iznosila je 21,9 mlrd. KM. Od tog iznosa, na transakcijski novac (M1) odnosilo se 10,4 mlrd. KM, a na kvazi novac 11,5 mlrd. KM. Detaljan pregled strukture novčane mase i i godišnje stope promjene dane su u tabeli ispod.

Tabela 5: Kretanje novčane mase (I - X 2017. godine)

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	3.557	6.816	10.373	4.070	1.862	5.602	11.534	21.907
Stopa rasta g/g	7,2%	17,7%	13,9%	10,4%	20,6%	2,8%	8,0%	10,7%

Izvor: CBBiH

Pričuvni novci na kraju deset mjeseci 2017. godine je iznosio 9,1 mlrd. KM. Od toga iznosa, 4,3 mlrd. KM se odnosilo na gotovinu izvan monetarnih vlasti, dok se na depozite banaka kod monetarnih vlasti iznosilo 4,8 mlrd. KM. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti iznosili su svega 85 mil. KM.

Tabela 6: Kretanje pričuvnog novca (I - X 2017. godine)

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Pričuvni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	4.304	4.754	85	9.144
Stopa rasta g/g	7,5%	16,2%	98,6%	12,3%

Izvor: CBBiH

Prosječan saldo na računu obveznih pričuva za deset mjeseci 2017. godine iznosio je 4,7 mlrd. KM, od čega se na prosječne obvezne pričuve odnosilo 2,2 mlrd. KM, a na višak iznad obvezne pričuve 2,5 mlrd. KM. Unazad tri mjeseca godišnje stope rasta stanja na računu obveznih pričuva je pozitivan, što nije bio slučaj u razdoblju od 31.7.2016. – 31.7.2017. godine zbog izmjene regulative vezane za stopu obvezne pričuve.

Tabela 7: Prosječne obvezne pričuve (I – X 2017. godine)

Opis	Osnovica za obračun obvezne pričuve	Prosječne obvezne pričuve	Prosječan saldo računa obveznih pričuva kod CBBiH	Višak iznad obvezne pričuve	Prosječna stopa obvezne pričuve	Implicitna stopa obvezne pričuve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=4/1
Stanje u mil. KM	21.945	2.195	4.655	2.460	10,0%	21,2%
Stopa rasta g/g	11,1%	11,1%	12,0%	12,8%	-	-

Izvor: CBBiH

Stanje bruto deviznih pričuva na kraju promatranog razdoblja iznosilo je 10,4 mlrd. KM. Godišnja stopa promjene bruto deviznih pričuva iznosila je 11,1%. Do većih promjena u strukturi deviznih pričuva u odnosu na mjesec ranije nije bilo, pa su tako investicije u vrijednosne papire zadržale najveće učešće, a zatim slijede depoziti kod nerezidentnih banaka, inozemna valuta u trezoru CBBiH te zlato.

Tabela 8: Stanje deviznih pričuva za razdoblje od I – X 2017. godine

Opis	Zlato	Držanje SDR	Inozemna valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	206	1	219	2610	0	7349	10385
Učešće u ukupnom	2,0%	0,0%	2,1%	25,1%	0,0%	70,8%	100,0%
Stopa rasta g/g	-6,4%	-50,3%	34,0%	-9,4%	-	20,9%	11,1%

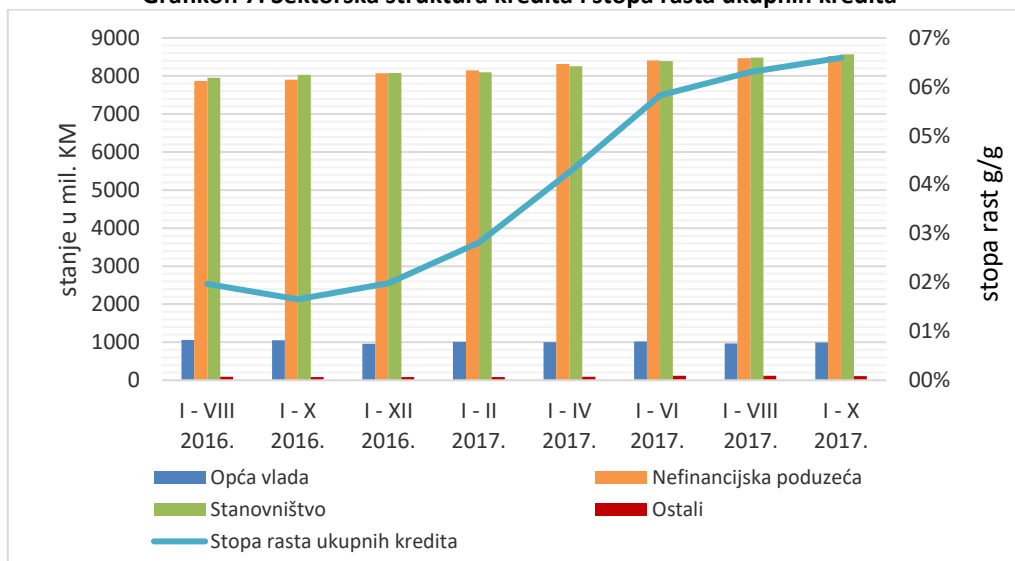
Izvor: CBBiH

3.3. Bankarski sektor¹²

Ukupni krediti za deset mjeseci 2017. godine iznosili su 18,2 mlrd. KM i veći su u odnosu na isto razdoblje prošle godine za 1,1 mlrd. KM, odnosno 6,6%. Najveći doprinos rastu dao je rast kredita nefinancijskim poduzećima (3,7 postotnih bodova), zatim rast kredita stanovništvu (3,2 p.b.), dok su ostali sektori dali neznatan doprinos rastu (0,15 p.b.). Rast kredita općoj vladi bio je negativan (-0,4 p.b.). Krediti nefinancijskim poduzećima i stanovništvu čine 93,9% ukupno plasiranih kredita banaka u BiH. Pojedinačno, krediti nefinancijskim poduzećima iznosili su 8,5 mlrd. KM, krediti stanovništvu 8,6 mlrd. KM, krediti općoj vladi 989,5 mil. KM, te ostali sektori ukupno 112,9 mil. KM.

¹² Sektor nefinancijskih poduzeća čine nefinancijska javna i privatna poduzeća. Sektor opće vlade čine sve razine vlada u BiH. Za potrebe izrade Informacije ostali sektor čine: ostale financijske institucije, neprofitne organizacije i ostali, jer pojedinačno, ovi sektori imaju malo učešće u ukupnim depozitima, odnosno ukupnim kreditima.

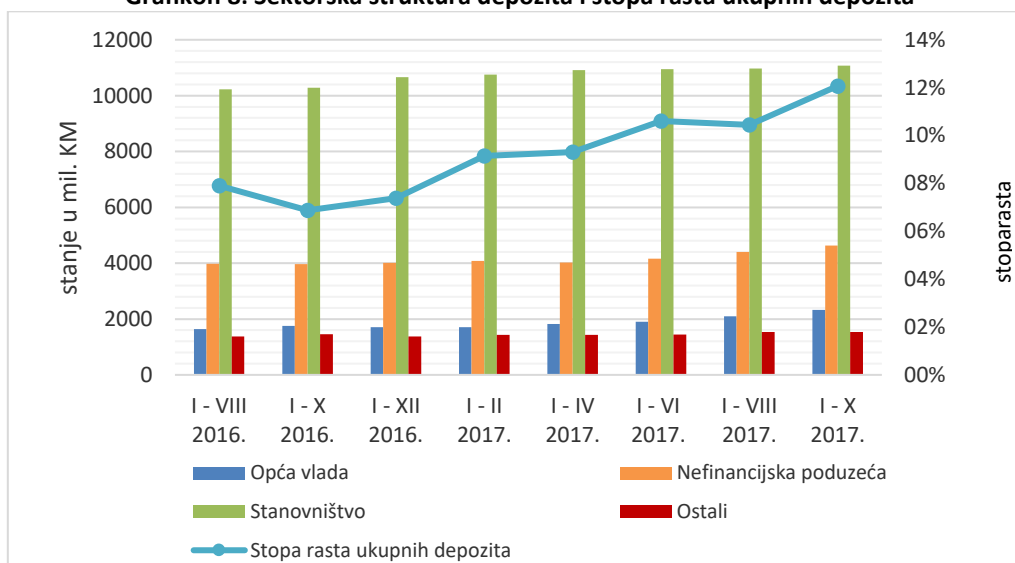
Grafikon 7: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

Izvor: CBBiH

Ukupni depoziti na kraju promatranog razdoblja iznosili su 19,6 mlrd. KM i zabilježili su rast od 12,1%. Najveći doprinos rastu došao je od sektora stanovništva (4,5 p.b.) čiji depoziti su iznosili 11,1 mlrd. KM. Depoziti nefinancijskih poduzeća dali su doprinos rastu ukupnih depozita od 3,8 p.b., a iznosili su 4,6 mlrd. KM. Doprinos depozita opće vlade rastu ukupnih depozita iznosio je 3,3 p.b. i dosegli su iznos od 2,3 mlrd. KM. Ostali sektori zajedno dali su doprinos od 0,5 p.b. i iznosili su 1,5 mlrd. KM.

Grafikon 8: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

Izvor: CBBiH

3.4. Berze u BiH

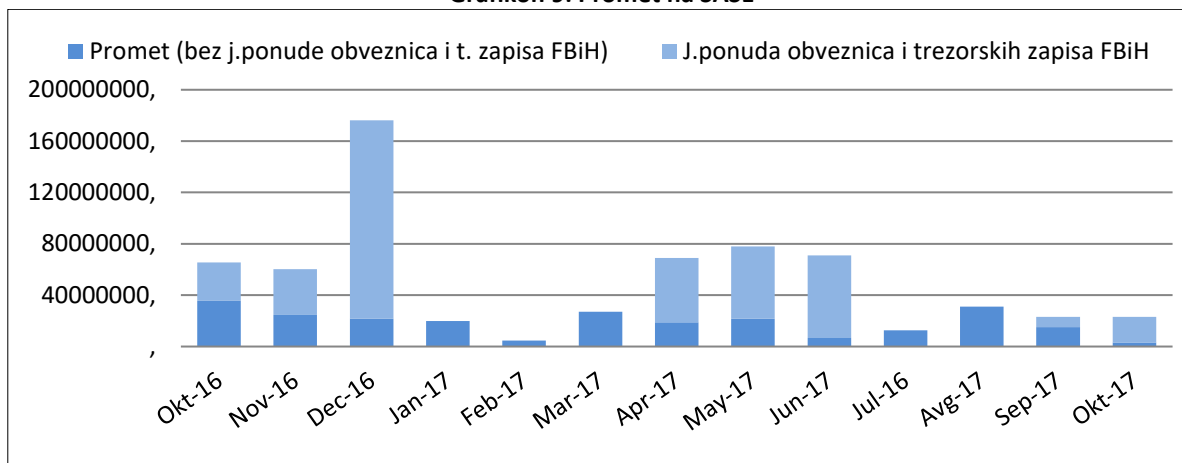
U mjesecu oktobru na SASE je promet iznosio 33,3 mil. KM što iznosi 59% prometa i manji je za 49,2% g/g. Putem javne emisije trezorskih zapisa KS prikupljeno je oko 20 mil. KM što ujedno iznosi 86,3% ukupnog prometa.

Tabela 9: Promet (u KM) na SASE i BLSE u oktobru 2017. godine

Mjesec	SASE	BLSE	UKUPNO
Oct-15	72.831.018	71.286.877	144.117.895
Oct-16	65.563.071	46.382.951	111.946.022
Oct-17	33.317.228	23.152.610	56.469.838

Izvor: SASE i BLSE

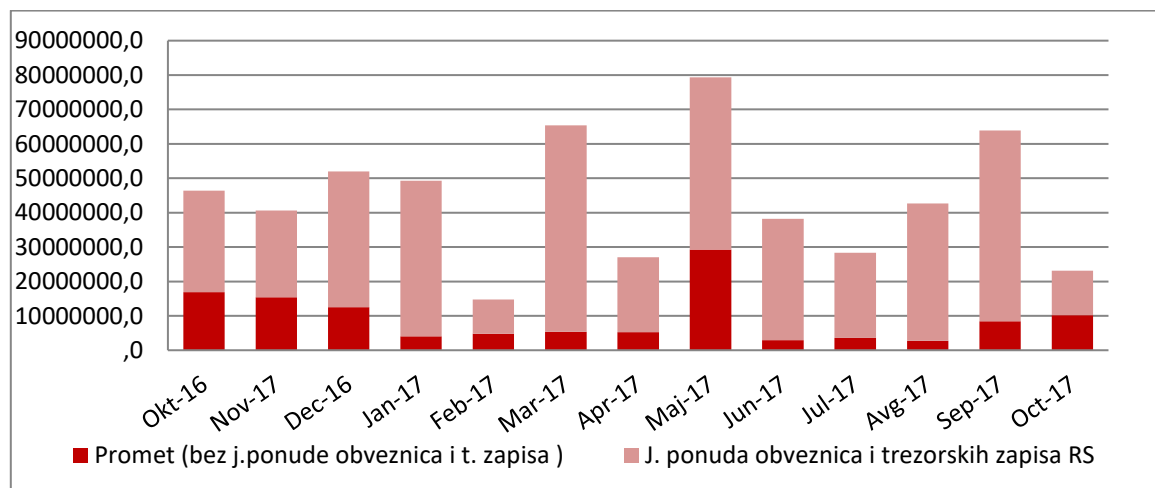
Grafikon 9: Promet na SASE

Izvor: SASE

Na banjalučkoj berzi u mjesecu oktobru je javnom emisijom trezorskih zapisa sakupljeno nešto manje nego na sarajevskoj tj. negdje oko 13 mil. KM što iznosi 56% prometa. Redovan promet bez javne ponude trezorskih zapisa je iznosio svega 10,2 mil. KM. Time je na BLSE ukupan promet iznosio 23,2 mil. KM uz pad prometa od 50,1% g/g. Učešće BLSE u ukupnom prometu u BiH je bilo 41%.

Grafikon 10: Promet na BLSE

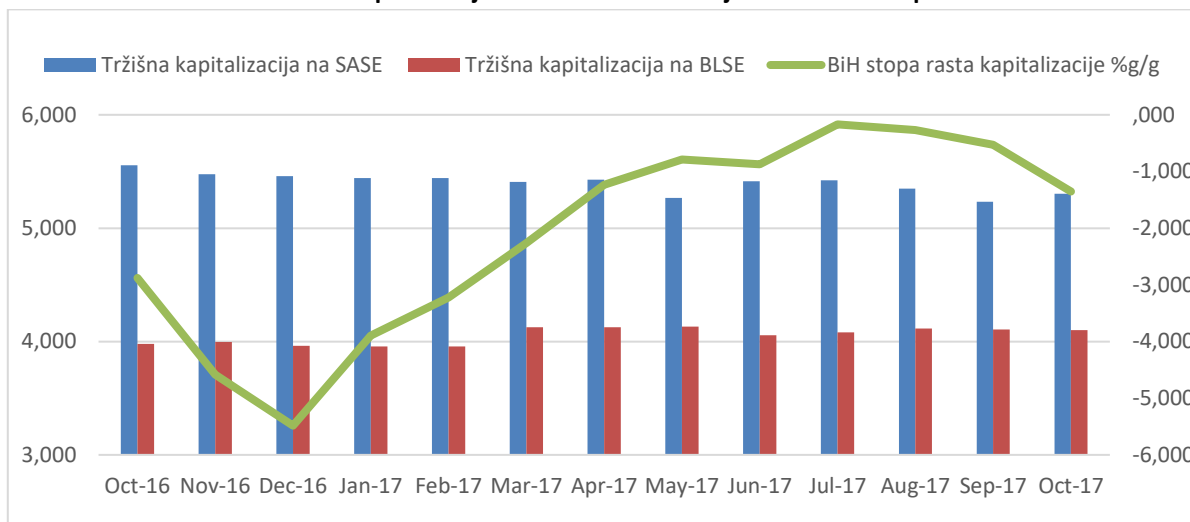
Izvor: BLSE

Ukupan promet na obje berze u mjesecu oktobru 2017. godine je iznosio 56,5 mil. KM uz pad stope rasta 49,6 % g/g. Primarnom emisijom obveznica i trezorskih zapisa je prikupljeno ukupno oko 33 mil. KM što je manje za 44,5% g/g.

U mjesecu oktobru kapitalizacija na SASE je iznosila 5,3 mlrd. KM uz pad od 4,5% g/g, dok je kapitalizacija na BLSE u istom mjesecu iznosila 4,1 mlrd. KM uz rast od 3,1 % g/g. Vrijednost ukupne kapitalizacije na SASE i BLSE na kraju mjeseca oktobra iznosi 9,4 mlrd. uz minimalan pad od 1,4% g/g. Odnos vrijednosti kapitalizacije na SASE i BLSE je 56,5 % prema 43,6%.

Grafikon 11: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stopa rasta

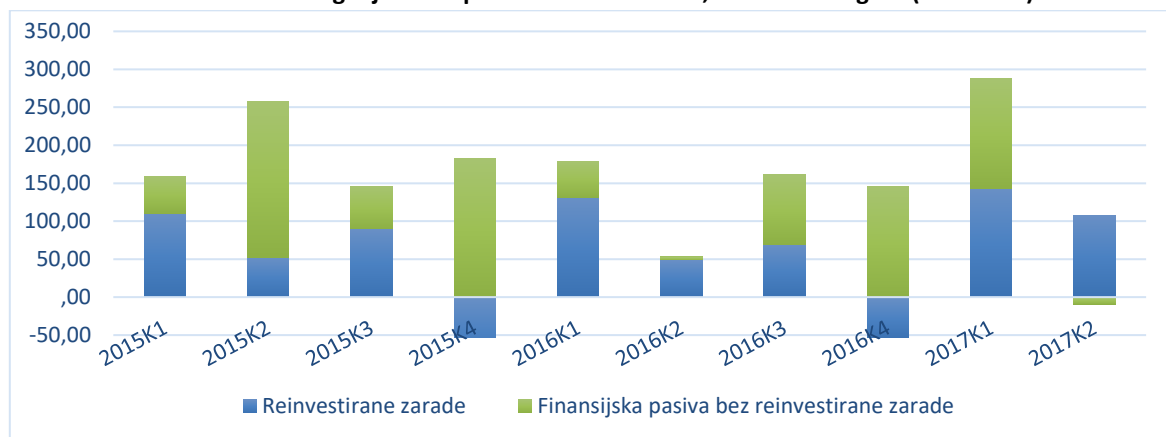
Izvor: SASE i BLSE

4. Strane direktne investicije

U vrijeme pisanja Informacije nisu bili dostupni novi podaci za tri kvartala 2017. godine.

Prema posljednjim podacima CBBiH u platnom bilansu za pola godine ukupna strana ulaganja su iznosila 386,7 mil. KM (neto finansijska pasiva). Time su ukupna SDU za prvih pola godine veća za 66,8% u odnosu na isti period prošle godine. Obećavajuće zvuči i da su reinvestirane zarade smanjile svoj udio u ukupnim ulaganjima sa 77,6% koliko su iznosile u istom periodu prošle godine na 65% (251,2 mil. KM).

Grafikon 12: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2015, 2016. i 2017. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Tabela 10: SDI po kvartalima u 2013, 2014, 2015, 2016. i 2017. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2013	333,2	182,7	2,1	-50,5	467,6
2014	263,5	215,4	134,6	185,0	798,5
2015	159,3	257,1	146,0	91,4	653,8
2016	178,7	53,2	160,9	89,5	482,2
2017	288,0	98,8			

Izvor: CBBiH

Prema najnovijoj ocjeni (08.09.2017. godine) agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting B sa stabilnim izgledima dok je u februaru 2016. agencija Moody's Investors Service potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima”.